Þingeyjarsveit

VERKLAG

GRUNUR UM OFBELDI, VANRÆKSLU EÐA ÁHÆTTUHEGÐUN BARNA

Formáli

Í Þingeyjarveit er lögð áhersla á að skapa börnum fyrirmyndaraðstæður til að njóta öryggis og góðs lífs í uppvexti sínum. Til grundvallar liggur Barnasáttmáli Sameinuðu þjóðanna sem felur í sér viðurkenningu á að börn heimsins þarfnist sérstakrar verndar umfram hina fullorðnu og öllum þeim sem koma að málefnum barna ber að gera það sem í þeirra valdi stendur til að framfylgja samningnum.

Þingeyjarsveit vill uppfylla skyldur sínar sem allra best og hér gefur að líta viðbragðsáætlun og verklagsferla um tilkynningaskyldu starfsfólks sem vinnur með börnum vakni grunur um að börn verði fyrir vanrækslu, ofbeldi eða sýni sjálf áhættuhegðun. Slíkt verklag verður öllum starfsmönnum aðgengilegt og starfsmenn fá viðeigandi upplýsingar og fræðslu um viðbragðsáætlunina. Jafnframt hafa verið útbúin tilkynningareyðublöð bæði fyrir starfsmenn sem starfa með börnum og almenning sbr. 16. og 17. grein barnaverndarlaga nr. 80/2002. Við hönnun á viðbragðsáætluninni var m.a. stuðst við útgáfu Akureyrarbæjar á rafrænni handbók um verklag eða viðbragðsáætlun þegar grunur vaknar um óviðunandi aðbúnað barna sem starfmenn barnaverndar á Fjölskyldusviði Akureyrar unnu í samstarfi við verkefnastjóra barnvæns sveitarfélags á Akureyri.

Markmið barnaverndar er að tryggja að börn sem búa við óviðunandi aðstæður eða börn sem stofna heilsu sinni og þroska í hættu fái nauðsynlega aðstoð. Í því felst m.a. skylda til að kanna aðstæður barna þegar tilkynningar berast, veita nauðsynlegan stuðning og beita úrræðum til verndar börnunum þegar við á. Hagsmunir barna eiga að vera leiðarljós í öllu starfi barnaverndarnefnda og ætíð ber að leita þeirra lausna sem börnum er fyrir bestu.

Þingeyjarsveit ásamt Akureyrarbæ, Dalvíkurbyggð, Eyjarfjarðarsveit, Grýtubakkahreppi, Hörgársveit, Langanesbyggð, Svalbarðsstrandarhreppi, Tjörneshreppi og Norðurþingi reka saman Barnaverndarþjónustu á Norðurlandi eystra.

BARNASÁTTMÁLINN

Greinar í Barnasáttmála Sameinuðu Þjóðanna sem lúta að vanrækslu, ofbeldi og áhættuhegðun barna.

19. grein

Vernd gegn ofbeldi og vanrækslu

Börn eiga rétt á vernd gegn hvers kyns líkamlegu, andlegu og kynferðislegu ofbeldi, misnotkun, skeytingaleysi og vanrækslu, innan eða utan heimilis. Stjórnvöld skulu veita börnum sem sætt hafa illri meðferð og fjölskyldum þeirra viðeigandi stuðning.

27. grein

Lífsskilyrði

Börn eiga rétt á að búa við aðstæður sem stuðla að líkamlegum, andlegum og félagslegum þroska og bera foreldrar höfuðábyrgð á lífsskilyrðum og framfærslu barna sinna. Aðildarríki skulu tryggja foreldrum fjárhagsaðstoð og stuðningsúrræði ef þörf krefur. Jafnframt skulu aðildarríkin tryggja hverju barni innheimtu framfærslulífeyris frá þeim sem ber fjárhagslega ábyrgð á barninu, hvort sem viðkomandi býr innanlands eða í útlöndum.

34. grein

Kynferðislegt ofbeldi

Börn eiga rétt á vernd gegn hvers kyns kynferðislegu ofbeldi, s.s. þátttöku í hvers kyns kynferðislegri háttsemi, vændi eða klámi.

39. grein

Bati og aðlögun

Tryggt skal að börn sem sætt hafa vanrækslu, misnotkun, grimmilegri eða vanvirðandi meðferð eða eru fórnarlömb átaka fái viðeigandi meðferð til að ná bata og aðlagast samfélaginu.

Hverjum þeim sem
býr yfir grun eða vitneskju um
að barn búi við vanrækslu,
ofbeldi eða sýni af sér
áhættusama hegðun
er skylt að tilkynna

VERKLAG

Vegna gruns um vanrækslu, ofbeldi eða áhættuhegðun barna

1. GRUNUR UM VANRÆKSLU, OFBELDI EÐA ÁHÆTTUHEGÐUN

- Barn tjáir sig um slíkt
- Grunur um að barn hafi verið beitt ofbeldi, búi við vanrækslu eða stundi áhættuhegðun
- Grunur um að starfsmaður beiti ofbeldi eða sýni óviðeigandi hegðun
- Grunur um að sá sem sækir barn sé undir áhrifum áfengis eða annarra vímuefna

2. SKRÁNING

- Starfsmaður skrái málsatvik á eins nákvæman hátt eins fljótt og mögulegt er vegna tilkynningar

Sé grunur um ofbeldi af hendi náins aðstandanda skal ekki greina þeim eða forsjáraðilum frá tilkynningu heldur hafa strax samband við barnavernd.

3. HVERT SKAL LEITA?

- Hafið samband við stjórnanda eins fljót og mögulegt er
- Ef barn er í hættu og stjórnandi ekki við skal hafa strax samband við barnavernd í síma 460 1000 eða 112
- Telji starfsmaður sig ekki geta leitað til stjórnanda skal leita ráðgjafar hjá starfsfólki barnaverndar

4. TILKYNNING

- Stjórnandi tilkynnir málið til barnaverndar
- Tilkynningareyðublöð er að finna á vef Þingeyjarsveitar www.thingeyjarsveit.is
- Utan skrifstofutíma eða um helgar er hægt að hafa samband við bakvakt barnaverndar í 112

VERKLAG

Þegar grunur vaknar um vanrækslu, ofbeldi eða áhættuhegðun barns

!

Sé grunur um ofbeldi af hendi náins aðstandanda skal ekki greina þeim eða forsjáraðilum frá heldur hafa strax samband við barnavernd

1. GRUNUR VAKNAR – HVERT ER HLUTVERK STARFSMANNA OG ÆSKILEG VIÐBRÖGÐ

- Barn eða ungmenni leitar til starfsmanns:

Ef barn leitar til starfsmanns og gefur í skyn að ofbeldi eða vanræksla eigi sér stað inná heimili þess eða annars staðar er mikilvægt að starfsmaður:

- Virði traustið sem barnið sýnir starfsmanni
- haldi ró sinni
- hlusti á barnið
- leyfi því að tjá sig óhindrað
- beiti barnið ekki þrýstingi
- segi barninu að réttir aðilar þurfi að vita hvað gerðist svo hægt sé að hjálpa því

460-1000
112

Ef um er að ræða grun um ofbeldi, kynferðislegt eða líkamlegt, er mikilvægt að hlusta á barnið og taka við þeim upplýsingum sem það gefur án þess að spyrja leiðandi spurninga. Leiðandi spurningar geta haft áhrif á framvindu máls hjá lögreglu.

Góðar setningar eru t.d:

- Takk fyrir að segja mér frá þessu.

- Rétt af þér að koma og segja frá.

- Viltu segja mér eitthvað meira frá þessu eða annað.

- Ég ætla að hjálpa þér.

Sé barn með sýnilega áverka eða segi frá ofbeldi skal samstundis upplýsa yfirmann viðkomandi stofnunar eða félagasamtaka. Yfirmaður hefur án tafar samband við barnavernd í síma 460-1000 eða í gegnum 112.

GRUNUR UM ÓVIÐUNANDI AÐSTÆÐUR, OFBELDI EÐA ÁHÆTTUHEGÐUN BARNA

• Starfsmaður skal koma upplýsingum til yfirmanns svo fljótt sem auðið er. Ávallt er hægt að leita ráðgjafar til starfsmanns barnaverndar. Það er á ábyrgð yfirmanns að tilkynna um málið til barnaverndar fjölskyldusviðs. Það er hlutverk barnaverndar að kanna málið og ræða við barnið eftir þeim málsmeðferðarreglum sem um slíkt gilda og byggðar á grunni barna-verndarlaga.

• Í þeim tilvikum þar sem ítrekaðar ábendingar starfsfólks til foreldra, stuðningur og beiting vægari úrræða hafa ekki náð að bæta aðstæður barns/ungmennis eða hegðun þess skal tilkynna málið til barnaverndar.

ER GRUNUR UM AÐ FORELDRI EÐA EINSTAKLINGUR SEM SÆKIR BARN SÉ UNDIR ÁHRIFUM ÁFENGIS- EÐA ANNARRA VÍMUEFNA?

• Leita skal til yfirmanns og vísa viðkomandi inná skrifstofu hans í samtal sé þess nokkur kostur. Skal upplýsa viðkomandi um grunsemdir starfsfólks og ekki sé rétt að hann farið með barnið.

• Ef viðkomandi aðili er ekki samvinnufús skal leita allra leiða til að viðkomandi fari ekki með barnið af vettvangi sé barninu hætta búin. Yfirmaður hringir í lögreglu í gegnum 112 og óskar aðstoðar ef þörf er á.

Yfirmaður tilkynnir einnig um málið til barnaverndar.

Ávallt skal gæta trúnaðar og aðgátar í nærveru sálar

ER GRUNUR UM AÐ STARFSMAÐUR BEITI BARN OFBELDI EÐA SÝNI ÓVIÐEIGANDI HEGÐUN Í GARÐ BARNS/UNGMENNIS

• Starfsmaður leitar til næsta yfirmanns síns. Yfirmaður vinnur málið í samræmi við verklagsreglur stofnunar eða félags.

Yfirmaður tilkynnir málið til barnaverndar sbr. 35. gr. barnaverndarlaga.

VERKLAG

2. SKRÁNING MÁLSATVIKA

• Starfsfólk skal skrá eins fljótt og auðið er um öll málsatvik og samtöl vegna hugsanlegrar tilkynningar.

460-1000
112

3. HVERT GETUR STARFSMAÐUR LEITAÐ?

• Starfsmaður skal leita til yfirmanns. • Ef ekki næst í yfirmann og barn/ungmenni

þykir í bráðri hættu eða öryggi
þess ógnað skal tilkynna beint til barnaverndar og upplýsa
yfirmann svo fljótt sem auðið er um stöðu máls.

• Ef starfsmaður telur sig ekki getað leitað til yfirmanns skal hann hafa
samband við barnavernd.

NAFNLEYND
Tilkynning er ávallt í nafni stofnunar eða félags en ekki einstakra starfsmanna. Stofnun nýtur ekki nafnleyndar sbr. 19. gr. barnaverndarlaga.

4. TILKYNNING

• Yfirmaður tilkynnir mál formlega til barnaverndar. •

Tilkynningareyðublöð eru til rafræn á vef Þingeyjarsveitar á forsíðunni er þar til gerður tilkynningahnappur, www.thingeyjarsveit.is

• Einnig er hægt að senda barnaverndartilkynningar bréflega á:
Barnaverndarþjónustu á Norðurlandi eystra, Glerárgötu 26, 600 Akureyri.

• **Hægt er að leita ráða hjá starfsmönnum barnaverndar í síma 460 1000.** • Ef

atvik koma upp utan skrifstofutíma er hægt að fá samband við bakvakt barnaverndar í síma 112.

TILKYNNINGARSKYLDA

skv. barnaverndarlögum nr. 80/2002

16. gr. Tilkynningarskylda almennings

Öllum ber að tilkynna til barnaverndar ef grunur leikur á að barn:

- Búi við óviðunandi uppeldisaðstæður
- Verði fyrir áreitni eða ofbeldi
- Stofni heilsu sinni og þroska í hættu

- Tilkynnandi skv. 16. gr. getur óskað nafnleyndar
- Tilkynnandi skal segja á sér deili

Þá er hverjum manni skylt að gera barnaverndarnefnd viðvart ef ástæða er til að ætla að heilsu eða lífi ófædds barns sé stefnt í hættu með óviðunandi eða háskalegu líferni þungaðrar konu eða hún mögulega beitt ofbeldi.

17. gr. Tilkynningarskylda þeirra sem afskipti hafa af börnum

Hverjum þeim sem stöðu sinnar og starfa vegna hefur afskipti af málefnum barna eða þungaðra kvenna og verður var við aðstæður líkt og kemur fram hér að ofan er skylt að tilkynna það til barnaverndar.

Sérstaklega er leikskólastjórum, leikskólakennurum, dagmæðrum, skólastjórum, kennurum, prestum, læknum, tannlæknum, ljósmæðrum, hjúkrunarfræðingum, sálfræðingum, félagsráðgjöfum, þroskaþjálfum, náms- og starfsráðgjöfum og þeim sem hafa með höndum félagslega þjónustu eða ráðgjöf skylt að fylgjast með hegðun, uppeldi og aðbúnaði barna eftir því sem við verður komið og gera barnaverndarnefnd viðvart ef ætla má að aðstæður barns séu með þeim hætti sem lýst er í efsta dálki.

Tilkynningarskylda gengur framar ákvæðum laga eða siðareglna um þagnarskyldu viðkomandi starfsstétta skv. barnaverndarlögum nr. 80/2002

Ákvæði 2. mgr. um rétt til nafnleyndar á ekki við um tilkynnendur skv. 17. gr. barnaverndarlaga

ÞEGAR MÁL HEFUR VERIÐ TILKYNNT (FERLI MÁLA)

Yfirmaður skal alla jafna láta foreldra vita af tilkynningu

Nema ef grunur er um ofbeldi, kynferðislegt eða líkamlegt af hendi náins aðstandanda

Allir þeir sem hafa afskipti af málefnum barna stöðu sinnar vegna er skylt að hafa samstarf við barnavernd

Skal leitast við að eiga gott samstarf við þessa sömu aðila sbr. 20. gr. barnaverndarlaga

Þannig er reynt að koma í veg fyrir að barnið verði fyrir meira ofbeldi og spillingu rannsóknar-hagsmuna

Tilkynnandi á ekki rétt á upplýsingum frá barnaverndarnefnd er varðar barn sem tilkynnt er um eða fjölskyldu þess.

Barnavernd staðfestir við tilkynnanda að tilkynning hafi borist

Innan sjö daga skal ákveða hvort tilkynningarefni verði rannsakað eða ekki á grunni barnaverndarlaga. Fyrr ef málið er metið bráðamál. Könnun skal vera lokið innan þriggja mánaða.

Margvíslegum úrræðum er beitt komi mál til meðferðar hjá barnavernd, má nefna:

Regluleg viðtöl við ráðgjafa, ýmsa sérfræðiþjónustu, persónulega ráðgjöf, tilsjón og stuðningsfjölskyldur, eftirlit með heimilishögum, auk tímabundinnar vistunar og úrræða á vegum Barnaverndarstofu

FLOKKUN TILKYNNINGA - SKILGREININGAR

VANRÆKSLA

Vanræksla flokkast í tvo flokka: líkamleg og tilfinningaleg.

Líkamleg vanræksla getur þýtt að barnið fái ekki þá umönnun og aðbúnað sem því er nauðsynlegt og getur stefnt heilsu þess og þroska í hættu. Í sumum tilvikum byrjar vanræksla í móðurkviði.

Þegar umönnun barns er endurtekið ábótavant flokkast það sem vanræksla

- Barn fái ekki líkamlegum þáttum fullnægt vegna sinnuleysis foreldra
- Vanræksla getur stafað af því að foreldrar séu ófærir um að sinna þörfum barnsins vegna áfengis- og vímuefnaneyslu.
- Vanræksla varðandi skólagöngu barns. Að barn komi ítrekað í skólann án nauðsynlegs aðbúnaðs og ábendingar til foreldra bera ekki árangur
- Vanræksla varðandi umsjón og eftirlit, m.a. þegar barn er skilið eftir eitt og eftirlitslaust án þess að hafa aldur eða þroska til

OFBELDI

LÍKAMLEGT

Ofbeldi sem leiðir til þess að barnið skaðast eða er líklegt til þess. Líkamleg ummerki þurfa ekki alltaf að vera sjáanleg en líkamlegt ofbeldi gegn börnum varðar við lög

- Barn slegið, hrist, því hent til, brennt, bundið
- Barni sé viljandi gefin hættuleg lyf eða annað sem getur skaðað það

TILFINNINGALEGT

Þegar foreldrar eða aðrir umönnunar-aðilar sýna barni viðvarandi neikvætt viðhorf og neikvæðar tilfinningar sem kemur í veg fyrir þróun jákvæðrar sjálfsmyndar barns

- Barn verður vitni að ofbeldi milli foreldra sinna
- Algjört aðgerðarleysi, eins og að sýna barninu engar tilfininningar
- Viðhorf eða hegðun sem segir að barnið sé einskis vert, engum þyki vænt um það eða enginn vilji sjá það
- Þegar barn er móðgað, kallað ónöfnum eða komið er fram við það á ómanneskjulegan eða niðrandi hátt

LÍF OG HEILSA ÓFÆDDS BARNS ER Í HÆTTU

KYNFERÐISLEGT

Kynferðislegum athöfnum, orðum eða myndum er beint að barni.

Milli fullorðins einstaklings og barns eða milli tveggja barna þar sem annað hefur vald yfir hinu

- Barn látið horfa á klámefni eða kynfæri eða myndir teknar af barni í þeim tilgangi að örva kynferðislega
- Þuklað sé á kynfærum barns eða barn látið þukla á kynfærum einhvers
- Kynferðislegum myndum, orðum og samræðum á samfélagsmiðlum
- Samfarir við barn

ÁHÆTTUHEGÐUN BARNS